

Gamalielin neuvo ja kristitty

Juhani Aitomaa

Osa 1

Gamalielin neuvo Apt.5:34-39

”Mutta neuvostossa nousi eräs fariseus, nimeltä Gamaliel, lainopettaja, jota koko kansa piti arvossa, ja hän käski viedä miehet vähäksi aikaa ulos. Sitten hän sanoi neuvostolle: ”Israelin miehet, kavahtakaa, mitä aiotte tehdä näille miehille. Sillä ennen näitä päiviä nousi Teudas, sanoen jokin olevansa, ja häneen liittyi noin neljäsataa miestä; hänet tapettiin, ja kaikki, jotka olivat häneen suostuneet, hajotettiin, ja he joutuivat häviöön. Hänen jälkeensä nousi Juudas, galilealainen, verollepanon päivinä ja vietteli kansaa luopumaan puolellensa; hänkin hukkui, ja kaikki, jotka olivat suostuneet häneen, hajotettiin. Ja nyt minä sanon teille: pysykää erillänne näistä miehistä ja antakaa heidän olla; sillä jos tämä hanke eli tämä teko on ihmisistä, niin se tyhjään raukeaa; mutta jos se on Jumalasta, niin te ette voi heitä kukistaa. Varokaa, ettei teitä ehkä havaittaisi sotiviksi itse Jumalaa vastaan.”

Kuka oli Gamaliel - ”jota koko kansa piti arvossa?”

Rabbiinisessa kirjallisuudessa tunnetaan kuusi Gamalielia. Raamatun Gamaliel (”Gamaliel I”, tunnetaan myös nimellä ”Gamaliel vanhempi”) oli kuuluisan fariseuksen, rabbi Hillelin pojanpoika ja Sanhedrinin, eli Suuren Neuvoston arvostettu hahmo Jeesuksen toiminnan aikana. Sanhedrinin johtajana toimi juutalaisten ylipappi aina vuoteen 191 eKr saakka. Tuolloin ylipappi menetti juutalaisten johtavien lainopettajien luottamuksen ja siksi Sanhedrinille valittiin oma johtaja, ”Neuvoston Prinssi”, hepr. Nasi, joka nykyhepreassa tarkoittaa presidenttiä. Gamalielin lasketaan tulleen Neuvoston johtajaksi n. vuonna 30 jKr ja pysyneen siinä virassa n. 20 vuotta. Ylipapin viranhaltijan ja Sanhedrinin välillä oli siis tietty jännite. Raamatusta ymmärrämme, että Jeesuksen suhteen nämä johtavat henkilöt olivat kuitenkin samanmielisiä

Fariseukset jakaantuivat kahteen koulukuntaan: Hillelin seuraajiin ja Shammain seuraajiin. Nämä kaksi rabbia olivat jättäneet pysyvän jälkensä judaismiin 1 vuosisadalla ennen Kristusta. Saulus, eli Paavali oli Hillelin koulukunnan ja sen arvostetun

lainopettajan Gamalielin yksi oppilas ennen kääntymistään. Rabbin kunnianimi oli ”meidän mestarimme”. Gamaliel I oli tunnettu järkevästä ratkaisuistaan ja hänet tunnettiin myös Israelin ulkopuolella elävien juutalaisten yhteisöissä. Kristillinen legenda sanoo hänen kääntyneen kristityksi ennen kuolemaansa. Idän ortodoksikirkossa ja katolisessa kirkossa häntä kunnioitetaan pyhimyksenä. Juutalainen perimätieto sanoo hänen kuolleen fariseuksena. Gamalielin kuoltua sanottiin, että myös ”lain kunnioitus, puhtaus ja hurskaus” kuoli hänen mukanaan.

Tapahtumat

Tapahtumasarja, johon Gamaliel liittyi, sai alkunsa jo Jeesuksen toiminnasta ja etenkin, kun ensimmäisenä helluntaina opetuslapset julistivat evankeliumia pääsiäisjuhlan aikana. Helluntain pääasia eivät ole ihmeet, merkit eikä edes kielilläpuhuminen, vaan evankeliumin julistaminen, johon opetuslapset saivat rohkeuden ja viisauden Pyhässä Hengessä.

Ortodoksi- ja katolinen kirkko ovat korottaneet Gamalielin pyhimykseksi, jolta anotaan esirukousta. Raamatussa yksin Kristus on esirukoilijamme taivaassa

Sanhedrinin jäsenet, tietysti myös Gamaliel, olivat jo hyvän aikaa olleet perillä Jeesuksesta ja Hänen opetuksestaan. Jeesus kohdisti sanansa usein näille fariseuksille ja heidän johtajilleen. Luuk.11:39-49 on yksi kuvaus, jossa Jeesus arvostelee fariseuksia kovin sanoin. Tällöin yksi "lainoppinut" parahtaa: "Opettaja, kun noin puhut, niin sinä häpäiset myös meitä" (artikkelissa käytetty Raamattu on 1938 käännös). Fariseusten, kuten myös toisen juutalaisen pääpuolueen saddukeusten, johto kiusaantui Jeesuksesta aina vain lisää.

Jeesuksen opetukset, kuten Matt.23:7-10 olivat johtaville rabbeille kuin punainen vaate. Hän toi esille rabbin yleisen omahyväisyyden korostamisen: "...ja tahtovat mielellään, että heitä tervehditään toreilla, ja että ihmiset kutsuvat heitä nimellä 'rabbi'. Mutta te älkää antako kutsua itseänne rabbiksi, sillä yksi on teidän opettajanne, ja te olette kaikki veljiä. Ja isäksenne älkää kutsuko ketään maan päällä, sillä yksi on teidän Isänne, hän, joka on taivaassa. Älkääkään antako kutsua itseänne mestareiksi, sillä yksi on teidän mestarinne, Kristus." Tässä opetuksessaan Jeesus julistaa olevansa Kristus, Messias. Gamalielin arvonimi oli "meidän mestarimme" ja nyt Jeesus asettui tätä ihmisen luomaa ja ihmistä korostavaa uskonnollista arvojärjestelmää vastaan.

Jeesuksen kuoleman toivottiin lopettavan johtajien valtaa uhkaavan sanoman levittämisen. Mutta toisin kävi. Opetuslasten todistuksen kautta Jeesukseen uskovia kääntyi aina lisää, Apt.2:41,47. Pietarin ja Johanneksen toiminta alkoi saavuttaa Sanhedrinin mielestä huolestuttavat mittasuhteet. Tapahtui kiistattomia parantumisia mutta ensisijaisesti opetuslapset julistivat evankeliumia, eivät parantumista,

kuten esim Apt.3:12-26 osoittaa. Pietari ja Johannes pidätettiin ja heidät vietiin kansan johtajien (j.5-6) eteen kuultaviksi. Raamattu kertoo, että Pietari "Pyhää Henkeä täynnä" julisti pelotta johtajille: "Hän on se kivi, jonka te, rakentajat, hylkäsitte... eikä ole pelastusta yhdessäkään toisessa..." (j.11,12). Peläten kansan reaktiota johtajat tyytyivät kieltämään Pietaria ja Johannesta puhumasta Jeesuksesta ja päästivät heidät vapaiksi.

Vapauttamisensa yhteydessä Pietari ja Johannes toivat selvästi julki, että eivät voi totella johtajien määräystä (j.20). Toiminta jatkui kuten ennenkin ja Jeesukseen uskoviensa joukko laajeni edelleen. Juutalaisten ylimmäinen pappi yhdessä saddukeusten lahkoon kanssa saivat tarpeekseen apostolien toiminnasta ja heittivät heidät "yleiseen vankihuoneeseen" (j.17-18). Seuraava tapahtuma järjestytti myös Sanhedrinia ja kunnianarvoista Gamalielia. Raamatun mukaan enkeli avasi yöllä "vankilan ovet ja vei heidät ulos" (j.19) samalla kehottaen apostoleita jatkamaan evankeliumin julistusta. Koska opetuslapset eivät paenneet heidät oli helppo löytää uudelleen. Heidät haettiin Sanhedrinin eteen. Neuvosto ei tiennyt mitä tulisi ajatella tästä kaikesta. Tällöin Gamaliel toi esille oman kantansa. Apostolit piestiin ja heitä kiellettiin puhumasta, jonka jälkeen heidät päästettiin taas vapauteen. Evankeliumin julistaminen tietenkin jatkui entiseen tapaan.

Gamalielin sanat - neuvo kristitylle?

Rabbi Gamaliel oli jo pitkään ollut tietoinen Jeesuksen opetuksesta. Hänen asemansa edellytti tutustumista ainakin kansansuosiossa olleiden opettajien opetukseen. Raamattu ei kerro, että hän olisi missään vaiheessa vastustanut Suuren Neuvoston ja kansan johtajien kannanottoja Jeesuksen suhteen. Raamattumme mainitsee "ylipapit ja vanhimmat" (Sanhedrinin jäsenet), jotka mm. "yllyttivät kansaa anomaan Barabbasta, mutta surmauttamaan Jeesuksen", Matt.27:20. Kristittyinä toki tiedämme, että Jeesus antoi henkensä kuten Raamatusta luemme. Syy ei ollut juutalaisten ylipappien ja vanhimpien, vaan meidän syntisyytemme. Joka tapauksessa kansanjohtajien mieli oli murhan- ja kostonhimoinen. Gamalielinkin ei tiedetä esittäneen muuta.

Gamaliel tiesi hyvin mitä Jeesuksen ristinkuolemassa oli tapahtunut. Voidaan hyvin ajatella, että hän seurasi koko tapahtumaa tarkasti. Hän saattoi olla ristin äärellä, kun "ylipapit ja kirjanoppineet ja vanhimmat pilkkasivat (Jeesusta) ja sanoivat: 'Muita hän on

auttanut, itseään ei voi auttaa. Onhan hän Israelin kuningas; astukoon nyt alas ristiltä, niin me uskomme häneen. Hän on luottanut Jumalaan; vapahtakoon nyt Jumala hänet, jos on häneen mielistynyt; sillä hän on sanonut: Minä olen Jumalan Poika", Matt.27:41-43. Tapahtumat Jeesuksen kuollessa: pimeys, maanjäristys ja temppelin valtavankokoisen, paksun esiripun repeytyminen kahtia järkyttivät varmasti häntä. Johtavassa asemassaan hänen on myös täytyntä hyväksyä Jeesuksen haudan vartiointi tarkoituksella, "etteivät hänen opetuslapsensa tulisi ja varastaisi häntä (ruumista) ja sanoisi kansalle: 'Hän nousi kuolleista', ja niin viimeinen villitys olisi pahempi kuin ensimmäinen", Matt.27:64.

Johtavassa asemassa ollutta Gamalielia olisi kuunneltu. Häntä pidettiin suuressa arvossa ja kunnioitettiin yhtenä johtavana fariseuksena ja kansan vanhimpana. On varmaa, että kuka tahansa meistä miettisi paljonkin mitä kummaa tämä on, jos Raamatun kertoma tapahtuisi meidän lähiympäristössämme. Samoin oli Gamalielin laita. Silti Jeesuksen kiistaton ylösnousemus ilman, että opetuslapset olisivat siihen vaikuttaneet, ei vakuuttanut häntä. Kristillisessä traditiossa halutaan ajatella, että Gamaliel oli, jos ei salaa Jeesukseen uskova, niin ainakin myötämielinen Jeesuksen opetuksille ja Hänen opetuslapsilleen. Tästä ei sitten olekaan pitkä matka ajatella, että Gamalielin neuvo on jotain jumalallista ja nimenomaan ohje kristitylle. Mutta jos katsomme Raamattuumme kokonaisvaltaisesti huomaamme, että asia ei ole niin.

Gamalielin tarkoitus

Gamaliel tarkoitti inhimillisesti hyvää. Hän ei halunnut lisää verenvuodatusta eikä uhreja. Voimme hyvin päätellä, että kansan uskonnollisena johtajana hän toivoi entisen tasapainon ja rauhan palaamista ja johtajien arvovallan säilymistä - että aika tekisi tehtävänsä ja Jeesuksen sanoma unohtuisi. Tuossa tilanteessa tunteet olivat pinnalla ja tunnelma kireä. Gamaliel koki velvollisuudekseen panna arvovaltansa peliin jotta kiihkeä tunnelma ei ryöstäytyisi käsistä. Jos apostoleita ei enää päästettäisi vapaaksi, se olisi voinut synnyttää mellakoita. Mellakan kukistamisen hoitaisivat roomalaiset sotilaat ja siitä syntyisi verilöyly. Ehkä kaikki tämä ja moni muu seikka myllersi Gamalielin mielessä tuossa hetkessä ja siksi hän sanoo neuvostolle: "...kavahtakaa... varokaa..."

Gamaliel ja uskovien vainot

Gamaliel ei saanut neuvoaan Jumalalta vaan lähinnä omasta mielestään. Gamalielin mittapuun mukaan Jumalan teko ja toiminta ihmisen maailmassa voidaan nähdä aina inhimillisenä menestymisenä. Vastaavasti menetykset ja epäonnistumiset ovat osoitusta, että Jumala ei ole läsnä. Jumalan siunaus on ulospäin näkyvää menestystä. Gamaliel tunnusti tässä eräänlaista "menestysteologiaa". Jos nämä miehet, jos heidän oppinsa menestyy ja vastustatte heitä, soditte itse Jumalaa vastaan. Jos Jumala ei ole siinä mukana, koko homma tyrehtyy ja sen kannattajat maksavat osallisuudestaan jopa omalla verellään. Kaiken lisäksi Gamaliel ei ottanut huomioon "ilmavallan hallitsijan", eli "tämän maailman ruhtinaan" todellisuutta ja sille ajaksi annettua valtaa. Lupasihan hän Jeesukselle koko maailman "valtapiirin ja loiston" (Luuk.4:5-7) jos häntä kumarretaan.

Tärkeätä on myös huomioida ja muistaa apostoli Paavalin historia. Hän oli siis "meidän mestarimme" Gamalielin oppilas. Paavali selittää menneisyyttään Apt. luvussa 22, jossa hän kertoo istuneensa jo nuoresta pojasta lähtien, "Gamalielin jalkojen juuressa", eli opetuksesta osallisena (j.3). Hänet oli perehdytetty juutalaiseen lakiin ja hän oli todellinen "lainkiivailija". Gal.1:14 hän lisää, "että edistyin juutalaisuudessa pitemmälle kuin monet samanikäiset heimossani ja ylen innokkaasti kiivailin isieni perinäänsäntöjen puolesta." Suuren Neuvoston ja ylipapin suostumuksella ja lähettämänä Paavali aluksi vainosi Jeesukseen uskovia. Heitä pahoinpideltiin ja vangittiin (j.4). Joitakin ehkä tapettiin kuten Stefanus kivittämällä, Apt. luku 7. Stefanuksen kivittämisen ja uskovien vainon siunasivat ylipappi ja Suuri Neuvosto, jonka johdossa Gamaliel oli. Paavali, Gamalielin ehkä lupaavin oppilas, oli oman todistuksensa mukaan innokkain uskovien vainoaja. Mitä tämä kertoo Gamalielistä? Neuvoa jakaessaan hän ei todellakaan ollut "salaisesti" Kristukseen uskova. Emme voi tietää oliko hän sitä myöhemminkään.

Jatkuu

